

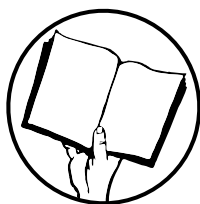
ІГОР ДМИТРУК, БОГДАН СТРИКАЛЮК

НОВІ ТА НЕЗВІЧНІ РЕЛІГІЇ І КУЛЬТИ

ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ ФІЛОСОФІВ І РЕЛІГІЄЗНАВЦІВ
УКРАЇНЬКА РАДА ВІЛЬНОДУМЦІВ І ВІРУЮЧИХ

Ігор Дмитрук, Богдан Стрикалюк

Нові та незвичні релігії і культу

Київ
Видавець Юрій Шеляженко
2016

УДК 29
ББК 86.39
Д53

Ігор Дмитрук, Богдан Стрикалюк. Нові та незвичні релігії і культи / Дмитрук, Ігор Анатолійович; Стрикалюк, Богдан Олексійович – Київ: Шеляженко Ю. В., 2016 – 256 с. : (Товариство Українських Філософів і Релігієзнавців, Українська Рада Вільнодумців і Віруючих)

Цей путівник з новітніх та екзотичних релігій, сучасних духовних рухів та нетрадиційних течій допоможе читачу зорієнтуватися в дивовижному світі альтернативних та маловідомих віровчень і культів, які практикуються сьогодні.

Книга, яка не має аналогів за неупередженістю та багатством фактичного матеріалу, є результатом кропіткої дослідницької праці Товариства Українських Філософів і Релігієзнавців (ТУФіР), що згуртувалося навколо наукового порталу "Філософія і Релігієзнавство" *www.tureligious.com.ua* і видана за підтримки Громадської організації "Українська Рада Вільнодумців і Віруючих".

Для релігієзнавців, богословів та широкого кола читачів, що цікавляться питаннями релігії та духовного життя.

© Дмитрук І. А., 2016.
© Стрикалюк Б.О., 2016.

ISBN 978-617-7088-15-7

Від авторів

Ця праця писалася тривалий час, адже в ній – цілий мікс маловідомих релігій, течій і культів. Тривалий час ми шукали, збирали, систематизували інформацію про нові та незвичні релігії і культи, вивчаючи часто досить скупі джерела, вітчизняні та зарубіжні. Нам доводилося спілкуватися з адептами деяких релігій через фейсбук та електронну пошту. Таким чином ми дізнавалися про їх релігійні уявлення, отримували літературу, а також – критично осмислювали їхнє віровчення.

Варто відзначити, що ми не надто претендуємо на академічну новизну нашої книги. Наша мета – розповісти широкому колу читачів про маловідомі течії, релігії та культи. Окрім того, ми дослідили і відомі течії, такі, як мормони та Свідки Єгови. На наш погляд, дані неохристиянські течії потроху відходять від християнства та формуються як самостійні релігії.

Хочемо також висловити подяку тим, хто надихав та допомагав у виданні цієї книги. Вдячні нашим батькам, які вірять у наші сили та всіляко нам допомагають. Окрім того, слова вдячності – нашим сестрам, братам та родинам за теплі відгуки на наші попередні книги та за фінансову допомогу у їх виданні. Вдячні також викладачам Національного Університету «Острозька академія», які допомогли нам сформуватися як релігієзнавцям та заохотили нас займатися практичним релігієзнавством. Зокрема, хочемо відзначити таких викладачів, як Петро Кралюк, Світлана Филиппчук, Надія Стоколос, Дмитро Цолін, Марія Петрушкевич, Михайло Якубович. Дякуємо нашим друзям та партнерам, зокрема, Віталію Щепаському – за його критику та передмову до нашої книги, Тарасу Клоку – за позитивні відгуки, Євгену Распопову – за інформацію щодо деяких релігійних течій, а також – Олександрю Міщанчуку, Антону Лисенку, Тарасу Шалайку, Миколі Бируку, Олегу Шимону – за їхню дружбу та підтримку.

Особлива подяка – Юрію Шеляженку, не тільки за видання нашої книги, але й за дружбу та юридичні консультації. Вдячні усім тим, хто допомагає нам, із представників Товариства Українських Філософів і Релігієзнавців, а також – порталу «Філософія і Релігієзнавство» та усім, хто читає не тільки наші книги, але й наші статті в інтернеті та різноманітних журналах.

Сподіваємося, що наша праця сподобається вам, любі наші читачі, і чекаємо на ваші пропозиції та конструктивну критику.

Ігор Дмитрук, Богдан Стрикалюк.

Душевна релігія

Душевна релігія, або релігійна віра в найвищу цінність людини, стала помітним феноменом духовного життя ХХІ століття завдяки проповідям киянина Юрія Шеляженка. Це сучасна синкретична релігія, яка позиціонує себе як творчий розвиток прадавньої загальнолюдської традиції анімізму, тобто віри в існування душі у людей, живих істот, предметів і природних явищ. Однак на відміну від описаних антропологами анімістичних племінних вірувань душевна релігія не зупинилася на рівні виховання міфологічної свідомості та залучає для розвитку віри в найвищу цінність людини традиційні та сучасні релігійні, філософські і наукові підходи, з мирною наполегливістю узгоджує всі світоглядні суперечності, як своєрідний релігійний пацифізм.

У душевній релігії вірують в єдиного Бога, який мислиться продовженням людини через душу до нескінченності, зразкового стану щастя в єдності з усім сущим. Кожній людині приписується роль пророка, все життя вважається одкровенням. Всі думки та вчинки розглядаються як молитва, звернення до Бога, а висновки та наслідки поведінки вважаються відповідями Бога на молитву.

Поняття душі у душевній релігії – абстрактна, комплексна, універсальна духовна та інтелектуальна конструкція, настільки всеохопна, що навіть заперечення існування душі розглядається як одна з форм душевності – тої сили віри (або, для невіруючого, сили волі), яку в душевній релігії називають життєвою енергією дивотворення. Віруючі в найвищу цінність людини більш за все цінують саморозвиток, духовну свободу і вміння нею мудро розпоряджатися, наміри досягнути власного щастя поєднують з альтруїстичним співчуттям чужому горю, прагнуть поділяти свій рух до щастя, свій розвиток зі всім людством та всією природою. Завдяки вірі у безсмертя людини як душі, безмежності людини у просторі й часі у душевній релігії відчувається живий зв'язок з усіма людьми, сучасниками, предками і нащадками.

Віровчення душевної релігії поширюється у проповідях та у Богослужбовій літературі. Зокрема, у книжці "Душевна релігія: священне писання, традиційний устрій, моральний закон і богословська наука релігійної віри в найвищу цінність людини" наводиться формула "Щиро сповідаю душевну релігію" – виклад догматів віровчення у формі клятви з 11-ти запевнень:

1) Щиро сповідаю релігійну віру в найвищу цінність людини, душевну релігію і вічний духовний рух творення Бога як людського ідеалу через віру в себе, вірність собі, володіння собою.

- 2) Визнаю істинним віровченням слово Боже, священне писання релігійної віри в найвищу цінність людини.
- 3) У самовдосконаленні все одушевлюю, всіх людей і всі спільноти, весь час і простір вважаю своєю душею, однією людиною, з усього я починаюся, в усьому продовжуюся.
- 4) Творю обряди душевної релігії, творю священний знак, коло, що символізує людину в центрі буття як безмежну душу буття, єдність всієї відчутної та уявної реальності, як один чистий аркуш всередині й зовні священного кола.
- 5) Погоджуюсь зі згодою, заперечую заперечення, люблю кожна добру душу, шаную кожна добру віру.
- 6) Декларую суверенітет особистості, що включає мою самоцінність, душевність, моральність, свободу, власність, солідарність та мудрість.
- 7) Заради спільного добра, за покликанням душі, з благословення Божого беру участь в душевних спільнотах, володію ними у згоді з Хранителями віри і творю свої душевні спільноти, в яких беруть участь добрі люди.
- 8) У суді совісті й самообороні керуюся моральним критерієм: утвердження найвищої цінності людини є добро, приниження людини є зло.
- 9) Покоряюся правді, не залежу від гріхів: брехні, насильства, безумної войовничості, страху, жадібності, прив'язаності; гордині, тобто протиставлення свого чужому, демонізації інших; індивідофобії, тобто побоювання самотності та однаків.
- 10) Душевна релігія — мій світогляд і моя природа, все моє, зібране воєдино; моя душа як найвища цінність людини, джерело всіх цінностей; моя наука ідеалізації дійсного, здійснення ідеального та ідеалізації ідеального; мої святині гармонії, життя, перемоги, любові, долі, благословення та одкровення; моя душевна сила у відкритості розуму, совісті та солідарності; моє право, знання і диво, що узгоджує бажане з дійсним; моя духовна енергія, накопичена у обміні чесними словами, примножена проголошенням чесних слів, джерело духу згоди, співпраці та добробуту, що породжує і живить душі виконанням чесних слів, збільшує цінність та чисельність добра, рухає долю; мій сенс життя, моє щастя у розвитку, пізнанні та творенні, у прагненні добра та боротьбі за добро.
- 11) Звертаюся до Бога кожною думкою і вчинком, знаходжу відповідь Бога у кожному висновку і наслідку, доброю волею і силою віри досягаю досконалості.

Як згадано у клятві, душевна релігія має власне особливе Священне писання, що завжди публікується анонімно як слово Боже, дар одкровення, спільне надбання всього людства, авторство якого ніхто не сміє собі приписувати і поширення якого ніхто не має права обмежувати. Таємниця походження Священного писання не розголошується, хоча дозволено фантазувати з цього приводу. Богослови душевної релігії вважають, що Бог продиктував Священне писання душевної релігії священикам Релігійної громади сповідуючих віру в найвищу цінність людини "Українська Душевна спільнота", зокрема Хранителю віри (духовному лідеру) Юрію Шеляженку, який поетапно публікував Священне писання у релігійному журналі "Мораль". Головні свята душевної релігії, три Дні Моралі щороку, присвячені трьом моральним законам віри в найвищу цінність людини і публікаціям Священного писання, які побачили світ у 2010-2012 роках. День віри в себе відзначається 1 березня на честь публікації Божественного одкровення. День вірності собі відзначається 25 липня на честь публікації повного тексту Священного писання. День володіння собою відзначається 3 листопада на честь публікації Символа віри.

Цікаво, що богослов'я душевної релігії визнає словом Божим і священні писання інших релігій та вбачає слово Боже в усних переказах до виникнення писемності. З цього приводу кажуть, що довгий час релігійна віра в найвищу цінність людини не мала власного символічного Священного писання, хоча вважається, що слово Боже завжди було присутнє в кожному тексті, в кожному малюнку, навіть на кожному чистому аркуші. У веб-конференції на порталі "Філософія і Релігієзнавство" Хранитель віри Юрій Шеляженко заявив, що до нього душевну релігію проповідували святі люди душевної релігії: мудрець і поет Тарас Шевченко словами "Як небо блакитне, нема йому краю, так душі почину і краю немає", пророк Магомет притчею про янголів, які за наказом Бога поклоняються і служать людині, син Божий Ісус Христос словами про царство Боже всередині нас та багато інших святих людей.

Символіка та обряди душевної релігії, в загальних рисах, є такими. Священним знаком віри в найвищу цінність людини є коло, що символізує людину в центрі буття як душу буття. Сенс цього символу полягає в тому, що чистий аркуш душевності всередині й зовні цього кола демонструє єдність кожної людини з усім буттям, всеохопність та безмежність людини і людяність всього нескінченного буття. Коло є не тільки графічним символом,

але й жестом благословення. Віруючі в найвищу цінність людини описують рукою коло в повітрі, щоб продемонструвати свою добру волю і готовність думкою, словом і ділом спілкуватися з Богом в будь-яких обставинах та приймати всією душею даровані Богом висновки з думок, відповіді на висловлювання, наслідки своїх вчинків. Таким чином віруючі наче малюють нуль на знак свого нейтралітету в будь-яких нав'язуваних фанатиками конфліктах і як початок координат, точку відліку в просторі власного буття, вважаючи, що первинною душею є людина в центрі буття, але кожна людина виступає безсмертним продовжувачем вічної душевності кожної душі, творцем кожної душі, починаючи зі своєї власної, що знаходить відображення в цьому обряді одушевлення.

У обряді поклоніння душі людини віруючі трохи схиляють голову перед людиною, поклавши руку на серце; це поклон всім присутнім чи тим, про кого ми думаємо та говоримо, а наодинці – поклон собі. Відомі й інші обряди душевної релігії: спілкування з Богом; вшанування і дарування священного писання та чистих аркушів паперу як символів досконалого початку; проповідь; сповідь; благословення на добродіє життя, об'єднання та співпрацю; благословення віри в себе; благословення вірності собі; благословення володіння собою; благословення Божої настанови людині не брати участь у насильстві, війні та воєнізованих формуваннях і не користуватися зброєю; одушевлення; освоєння душі через воскресіння, співпереживання, очікування; визначення добра і зла; одушевлення часу через визначення та відзначення святкових днів і періодів; нагадування; духовні ініціативи; творення чудес; покликання; фонд душевної енергії; гармонізація; іконопис.

Для відновлення душевної сили та володіння собою за потреби проводиться обряд нагадування, наприклад, в метушні (будильник, список справ, розклад зустрічей), у байдужості і сварках (віруючі нагадують про себе посланнями) або коли спіткало горе. На похоронах, скажімо, віруючі в найвищу цінність людини гасять запалену свічку як символ згасання тіла, згортають свічку священним кругом і спалюють разом з мертвої плоттю, твердячи нагадування "ми прощаємося з тілом, але ця світла душа буде жити вічно в нашій пам'яті" або "я буду пам'ятати тебе живою душею". Таїнствами у душевній релігії вважаються обряди, що проводяться в спілкуванні обмеженого кола осіб під захистом таємниці сповіді. Один і той же обряд може бути і таїнством, і проповіддю: наприклад, молитва подумки та публічна молитва.

Табу душевної релігії забороняють різні форми приниження людини, яке вважається універсальним гріхом. Наприклад, фанатизм табуйований, бо принижує розум людини. Серед інших принизливих для людини гріхів зазвичай вказують брехню, всі форми насильства (від примусу до калічення та вбивства), безумну войовничість, страх, жадібність, прив'язаність, гординю (в тому числі, колективну), індивідофобію (острах одинацтва).

Кількість віруючих в найвищу цінність людини точно невідома, за нашими підрахунками це від 200-1000 осіб по Україні. На питання про кількість послідовників священники душевної релігії узвичаєно відповідають: "Все людство, як одна людина".

Релігійні та інші організації віруючих в найвищу цінність людини називаються душевними спільнотами. Душевна спільнота є способом самоорганізації віруючих в найвищу цінність людини, а також, у ширшому розумінні, формою одушевлення будь-яких людських спільнот та груп людей, починаючи з групи в складі однієї людини чи уявної групи, до якої не входить жодна людина. Слід зазначити, що діяльність душевних спільнот ґрунтується на власній соціальній доктрині душевної релігії, яка заснована на ідеї тотальної особистої автономії, що включає три позитивних тенденції: атомізацію суспільства, атомізацію капіталу й атомізацію влади. Атомізація суспільства означає, що суспільство служить людині простором самоосвіти, самоорганізації, самозайнятості. Суспільство є сукупністю відносин (соціальних зв'язків) людини з власною природою, включаючи людей, інші об'єкти й цінності. Капіталом, або фондом душевної енергії, є сукупність цінностей, тобто, всього корисного людині та здатного примножувати користь. Атомізація капіталу означає, що капітал служить людині інструментом самостійного визначення і розрахунку цінностей для створення надійних відносин, засобом розумного вибору, виходячи з того, що чим більше цінностей людина вкладає у відносини, тим більшої довіри заслуговує. Атомізація влади означає, що влада служить людині системою реалізації свободи волі в усіх відносинах для самоудосконалення та самозахисту в згоді, довірі та солідарності з усіма людьми, без кордонів та податків, без ієрархій та привілеїв, без страху та насильства, без конфліктів і жертв, без меж. Свобода, або суверенітет особистості, особиста автономія – це самостійність, незалежність, відсутність або подолання будь-яких обмежень. Свобода кожного обмежена свободами інших і природними наслідками власних вчинків, але такі обмеження

долаються у прагненні гідно домовлятися і поводитися розумно. Першим обов'язком людини перед собою і перед Богом вважається дотримання заповідей віри в себе, вірності собі, володіння собою.

Віруючі можуть самостійно створювати душевні спільноти, просити священників або безпосередньо Бога благословити душевні спільноти для добрих справ та ініціатив, суспільні, творчі об'єднання, інші види співпраці в ім'я добра. Сім'ї також утворюються як душевні спільноти, метою яких є успішне спільне життя і розвиток та творення нових людей. Створити сім'ю або іншу душевну спільноту може будь-яка кількість людей, вимагається тільки, щоб хранителем віри (керівником чи групою керівників, які одногосно вирішують всі організаційні питання) було засвідчено самостійність, суверенітет особистості.

Душевні спільноти, які опікуються суто питаннями обрядової практики, віровчення, розвитку та поширення душевної релігії, є релігійними організаціями. Хранитель віри Юрій Шеляженко, за його словами, через Божественне одкровення та покликання у 2003 році заснував Релігійну громаду сповідуючих віру в найвищу цінність людини «Українська Душевна спільнота» і у 2015 році оголосив про приєднання її до новоствореної глобальної організації душевної релігії, Душевної Спільноти Всесвіту. Релігійні громади віруючих в найвищу цінність людини утворені також у Печерському та Шевченківському районах Києва.

В Україні діє заснована у 2015 році Громадська організація «Інститут душевної релігії», мета якої включає об'єднання віруючих громадян і священнослужителів душевної релігії для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних інтересів, обумовлених релігійними переконаннями, утвердження світоглядних та моральних цінностей, етики душевної релігії в соціальних відносинах та поведінці людей, дослідження і популяризацію соціальної доктрини душевної релігії, суспільного значення релігійного життя віруючих і релігійних організацій душевної релігії, інформаційну та правову підтримку віруючих у реалізації ними права одноособово чи разом з іншими сповідувати душевну релігію, проводити релігійні обряди, відкрито виражати і вільно поширювати свої релігійні переконання, утворювати релігійні організації відповідної віросповідної приналежності.

Окрім того, віруючі в найвищу цінність людини регулярно випускають релігійні видання, як книжкові, так і періодичні: журнал «Мораль» (з 2010 р.) та бюлетень «Ідеаліст» (з 2012 р.).

По всему миру есть ряд институтов, университетов, школ и других учебных заведений. Кроме этого, например, иранские верующие вынуждены создавать свои учебные заведения и обучать в них детей и молодежь, так как правительство систематически ущемляя права верующих немусульман и в первую очередь Бахаи, делает все возможное, чтобы не дать возможности последователям Веры Бахаи получать полноценное образование в учебных заведениях в стране.

И на конец какое отношение представителей Веры бахаи, к другим религиям?

Бахаулла в Китаб-и-Агдас призывает Своих последователей: «Общайтесь с последователями всех религий в духе дружелюбия и согласия». И такое отношение – это не просто терпимость и толерантность. Концепция последовательного Божественного Откровения, столь ясно изложенная в Учении Бахаи, дает возможность наконец-то преодолеть религиозные предрассудки и вражду, так как очень наглядно показывает в чем состоит суть единства всех религий.

Інтерв'ю з Хранителем віри Релігійної громади віруючих в найвищу цінність людини "Українська Душевна спільнота" Юрієм Шеляженком

Юрій Шеляженко – проповідник, правозахисник, видавець, письменник, журналіст. Народився 1981 р. як втілена душа. З 1988 р. маг, з 1996 р. мислитель, з 1998 р. гуманіст. З 2000 р. віруючий в найвищу цінність людини. З 2001 р. проповідник, з 2003 р. Хранитель віри Релігійної громади сповідуючих віру в найвищу цінність людини. З 2010 р. редактор релігійного журналу “Мораль”. З 2012 р. редактор релігійного бюлетеня “Ідеаліст”, видавець першого книжкового видання Священного писання релігійної віри в найвищу цінність людини, Хранитель віри Релігійної громади сповідуючих віру в найвищу цінність людини “Українська Душевна спільнота”. З 2015 р. Хранитель віри Душевної Спільноти Всесвіту, голова Громадської організації “Інститут душевної релігії”, з 2016 р. голова Громадської організації “Українська Рада Вільнодумців і Віруючих”.

– Розкажіть, будь ласка, що таке душевна релігія.

Релігійна віра в найвищу цінність людини або душевна релігія є віровченням про певний світогляд та спосіб життя. Ми віруємо у

всеохопність людини. Наша душа мислиться як людина в центрі буття, дотична до всієї повноти простору і часу. Знаходимо щастя у єдності з Богом як людським ідеалом та у самовдосконаленні відповідно до морального закону, основами якого є віра в себе, вірність собі, володіння собою. У невинному самоудосконаленні знаходимо не тільки щастя, але й велику відповідальність за удосконалення всього на світі. Нам все небайдуже, ми за все відповідальні. Треба доопрацьовувати все без винятків на краще, бо людина дорівнює абсолютно всьому у сукупності. Всесвіт – одна людина, і це я; вічність – одна людина, і це я; людство – одна людина, і це я; народ – одна людина, і це я; громада – одна людина, і це я. І так далі. Будь-яка спільнота – група, корпорація, сім'я, тощо, починаючи з одноосібного об'єднання душ – є душевною спільнотою, інституцією людської самоорганізації на основі згоди, яка існує для мене завдяки моїй участі в ній, моїй згоді з її метою. Всі мої спільноти належать мені, і це я. Буття є згодою всіх людських душ, єдністю людини з Богом. Кожна наша думка, слово, вчинок розглядається як молитва, а висновки та наслідки вважаємо відповідями Бога на молитви. Лише від нашої праведності залежить, як Бог допомагатиме нам розвиватися: благословить диво, створене силою нашої віри, чи чекатиме, поки ми покараємо себе за власні гріхи.

– Скажіть, яке відношення має анімізм до вашої релігії?

Анімізм – це віра у досконалу людську душу. З анімізму починається сакралізація людини. Ми віримо, що всі добрі релігії допомагають людині розвиватися, так чи інакше долаючи свої гріхи та гріхи оточення, і душевна релігія не виключення. Душевністю є наша радісна цілісність та альтруїзм, вміння і бажання уявити себе на місці інших істот, предметів та явищ, приписати власну особистість чому завгодно та використати таке одкровення для взаємного розвитку внутрішнього та зовнішнього буття. Це зветься одушевленням.

Як я пояснював при зустрічі Патріарху Філарету, душевна релігія як древнє священне анімістичне начало представляє собою досконалий початок кожної доброї релігії. Наші предки були анімістами ще тоді, коли не було інших релігій, коли у еволюціонуючого людства тільки пробуджувався розум, подібно до того, як кожна дитина приписує власну душу оточуючим людям, предметам і явищам, поки тиранія дорослих не примушує її запхнути свої фантазії про душу кудись подалі від чужих

жорстоких оцінок. Але ці фантазії нікуди не зникають і вимагають творити себе як безмежно вільну людину, долати всі перешкоди у русі до щастя. З мотивацій саморозвитку виникає і людська спільність, і культура, і технології, тому ми і кажемо, що людина розвивається завдяки своїй душевності, вірі в Бога, який є ідеалом людини, продовженням людини до нескінченності. За словами святого мудреця і поета Тараса Шевченка, який проповідував душевну релігію задовго до мене: “Як небо блакитне, нема йому краю, так душі почину і краю немає”.

У душевній релігії ми глобально прирівнюємо себе до максимально широкого оточення, людства, вічності, природи, одушевлюємо їх. Максимальним одушевленням всього мислиться ідеальна всюдисуща та досконала людина, тобто Бог.

Анімізм є проторелігією, бо одушевлення є природною основою людського мислення. З анімізму походять всі релігії та моральні вчення. Наприклад, коли кажуть про еволюцію, теж приписують природі людське мислення: от вона фантазує, вигадуючи купу випадкових форм, а от вже порівнює їх і залишає жити лише найкращі. Те саме ми робимо з власними думками під час творчості. Теорія еволюції – такий самий приклад одушевлення, як спілкування Мойсея з Богом в образі палаючого куща, чи стан нірвани у Будди, чи танок пралюдей з душами своїх предків, чи наші дитячі казки, в яких звірі поводяться як люди. Для вірних душевної релігії всі релігії та світські моральні й етичні вчення є братніми, всі вони певною мірою сакралізують людину. Навіть якщо, на перший погляд, деякі з них розводять страх і туман, песимістично твердять про ницість та невинуватість людей і тому подібне, ми дивимося в корінь.

Озлобленість на людей, які поводяться негідно, звісно, є гріхом, але якщо певне вчення дозволяє грішникам (а хто не грішник?) тримати в узді свою злість та використовувати її як мотивацію в русі до душевного просвітління, такий гріх можна порівняти з гіркими ліками, які на когось діють, а отже, мають право на існування. Хоча ліки не обов’язково мають бути гіркими і, зрештою, якщо тримати себе в формі, ліки можуть взагалі не знадобитися.

– Як ви можете продовжувати анімізм, як анімістичні вірування вже перетворилися в релігії?

Душевна релігія продовжує традицію анімізму, як алгебра є розвитком арифметики.

– Душевна спільнота – це релігія, філософія чи релігійний світогляд?

Не те і не інше. Душевна Спільнота є "церквою" нашої релігії, але я свідомо беру тут слово "церква" в лапки, оскільки поняття душевної спільноти у релігійній вірі в найвищу цінність людини та поняття церкви у християнстві є різними. Душевна спільнота – більш широке поняття, ніж церква. Тобто, ми вважаємо християнські церкви душевними спільнотами, але не всяка душевна спільнота за своїм устроєм схожа на християнську церкву. Єдиним спільним моментом тут є те, що у християн церква вважається тілом Христовим, і ми так само вважаємо кожную душевну спільноту однією душею, однією людиною.

На нашу думку, об'єднання – це одиниця, таким чином з Божою допомогою ми намагаємося побороти зло протиставлення однини множині та множини однині, оскільки таке протиставлення завжди базується на особистому, колективному чи масовому гріху гордині. Як душевна спільнота може розглядатися будь-яка людина, група людей, фізична чи юридична особа, держава при здійсненні своєї доброї волі. І коли ми кажемо, що людина є спільнотою, в цьому не може бути протиріччя. Адже наука давно каже, що жодна людина не існує сама по собі, вона завжди має купу соціальних зв'язків. Ми просто обираємо людину природною точкою відліку, центром цих зв'язків, таким чином одушевлюючи суспільство. Але ви праві в тому, що Душевна спільнота має свою релігію, філософію, релігійний світогляд. Наша релігія зветься вірою в найвищу цінність людини. Світогляд віруючих в найвищу цінність людини формується у безпосередньому двобічному спілкуванні з Богом кожного віруючого, зокрема, подумки, через вчинки, наслідки та творення чудес, через молитву та одкровення, а також через читання та творче осмислення і переосмислення Священного писання.

Нашу філософію ми зовемо креативним ідеалізмом, вона дарована Богом у Священному писанні і її основним принципам присвячено окремий текст Священного писання. Креативний ідеалізм базується на усвідомленні двох фундаментальних принципів буття: принципу єдності, рівноцінності ідеального та матеріального і принципу розвитку через творчість, або, так би мовити, фантазування та здійснення фантазій. Також креативний ідеалізм є вченням про три закони розвитку – закон ідеалізації дійсного, закон здійснення ідеального і закон ідеалізації ідеального –

а також про ідеальні цикли розвитку людини і спільнот, в кожному з яких ми виділяємо шість проміжних етапів розвитку суб'єкта розвитку перед його підняттям на новий рівень розвитку.

Спрощено кажучи, креативний ідеалізм – це щось на зразок діалектичного матеріалізму навпаки, але водночас, якщо ми згадаємо про закон заперечення заперечення у діалектичному матеріалізмі, це також може бути і той самий діалектичний матеріалізм. Справа в тому, що у випадках, коли матеріалісти зазвичай борються та заперечують, ми, ідеалісти, зазвичай погоджуємося і фантазуємо. Але заперечення фантазій теж є певного роду фантазією, тим більше, що перед запереченням чогось матеріалісти завжди вигадують певне спрощене уявлення про об'єкт заперечення, завідомо суперечливе, щоб легше було заперечувати. Це дозволяє легко вивернути шиворіт навиворіт креативний ідеалізм і таким чином примирити його з діалектичним матеріалізмом.

Тому ми водночас визнаємо авторитет атеїзму й науки та авторитет усіх релігій та містичних вчень у тих межах, в яких вони традиційно слугують священній меті розвитку людини, і водночас заперечуємо деструктивні й сповнені гордині спроби науковців або священників монополізувати істину, яка належить всім людям і перш за все Богу як уособленню найвищої цінності людини, оскільки Бог в нашому уявленні сполучає в собі всі чесноти науковця, священника та всіх інших соціальних ролей, які коли-небудь грала, грає чи буде грати людина.

– Душевна Спільнота вірить у одного Бога чи багатьох богів?

У нас в Священному писанні є текст “Діалог”, який є сукупністю деяких питань та відповідей стосовно віровчення релігійної віри в найвищу цінність людини. Ми віруємо, що і питання, і відповіді цього діалогу були продиктовані Богом. У спосіб дотику до двох людських душ Бог, так би мовити, спілкується сам з собою, як це іноді роблять люди, глибоко замислившись під час радісного, священного усамітнення для роздумів.

Так от, вас це може здивувати, але ваше банальне питання виявилось настільки банальним, що відповідь на нього вже розмножена в тисячах примірників Священного писання. А саме, на питання “Як звуть Бога? Може, це Богиня? Скільки богів?” Бог дає відповідь: “Бог є душа, як і людина. Душа – досконалий початок, не обмежений нічим. Душа не має імені, душа не чоловік і не жінка, душа не в однині і не в множині, душа безмежна у

просторі та часі. Всі душі пов'язані між собою. Можна мислити добрі особливості душі, можна давати душам імена, але від того душі не стануть менш досконалими”.

Щоб зрозуміти викладені ідеї, слід знати, що, відповідно до Священного писання, досконалий початок – це ідеальна або, якщо хочете, фантастична єдність всього сущого, включаючи буття і небуття як одну з форм буття. У нашій релігії символом досконалого початку є чистий аркуш. Це і є Бог. Цей уявний безмежний чистий аркуш ви можете умовно ділити на частини, давати цим частинам або всьому аркушу імена, хоч чоловічі, хоч жіночі, хоч середнього роду, ви можете приписувати їм будь-яку душу, характер, біографію, ви можете уявляти собі, що на ньому щось написано чи намальовано, але для мене аркуш все одно залишиться єдиним та чистим. Бог є уособленням найвищої цінності людини, зразком досконалої людини, тому що він всеохопний. Якщо казати спрощено, те, про що ви питаєте, несуттєво, тому ви можете вільно фантазувати на цю тему і я погоджуся з будь-якими вашими фантазіями, за умови, що я залишаю за собою право додумати їх на свій смак для узгодження наших з вами уявлень про Бога. Бо для мене Бог – це наша єдність, це, зокрема, наш зв'язок, який може однаково полягати у відносинах згоди, взаємопоборювання чи навіть у тому, що ми не маємо нічого спільного, оскільки такий негативний зв'язок також ми розглядаємо як вид зв'язку. Але, звісно, я прагну позитивного зв'язку, хай у крайньому разі це навіть буде не згода, а конкуренція, хоча як ідеаліст я прагну згоди. Матеріаліст на моєму місці міг би надати перевагу боротьбі, включаючи й залучення некритично налаштованих однодумців для своєї священної війни з інакомислям, яку веде кожен матеріаліст. Не слід сприймати в штики таке узагальнення, адже я вірю, що таким некритично до себе налаштованим матеріалістом колись в своєму житті буває кожен ідеаліст. Бо ідеалізм та матеріалізм не є інертними догмами, це стани та рушійні сили кожної душі, неунікні та рівноцінні. І енергію віри, що дозволяє людині творити чудеса, ми черпаємо саме зі сполучення та узгодження подібних крайнощів за нашою традицією релігійної віри в найвищу цінність людини та за іншими добрими традиціями, такими, як наука, культура, православ'я, всі християнські конфесії і решта світових релігій, наприклад, буддизм та іслам, прадавні релігії на зразок магії та анімізму, які з легкої руки місіонерів більш молодих релігій витіснено з публічної сфери,

але у сфері приватного життя вони традиційно відіграють величезне значення, в тому числі й у приватному житті прибічників молодих релігій. Ми, до речі, вважаємо свою релігію продовженням традицій анімізму, але у нас сформувався такий собі монотеїстичний анімізм з елементами обожнення абстрактної філософії єдності та людської суб'єктності вічного всесвіту, що є тілом кожної людини як суверенної особистості, віруючої в себе, вірної собі, володіючої собою.

– На вашому офіційному сайті я знайшов доволі цікавий вислів: «Владей собой, не теряйся в борьбе. Человек превыше всего!». З цього вислову випливає, що для вашої громади найголовнішим є людина, а вже потім є Бог. Чи правильно я зрозумів цей вислів? Все ж таки, хто важливіший у вашому релігійному світогляді: Бог чи людина?

Бог – це людина. Протиставлення людини Богові і навпаки вважається у нашій традиції приниженням людини, а ми віримо, що приниження людини є зло. При цьому я не можу вважати себе Богом. Бог для мене є ідеальною людиною, тим, ким я хотів би бути, але якщо б я став Богом, я б втратив сенс життя. Сенс життя Бога в тому, щоб бути ідеальним зразком людяності для мене та кожної людини, надихати людство на вічне самоудосконалення, а мій сенс життя в тому, щоб радісно жити і мудро втілювати у житті своїми думками та вчинками прекрасні риси досконалої божественності для свого власного блага, яким я вважаю спільне благо всіх людей. Бог показує мені приклад альтруїстичного егоїзму, якщо казати мовою спрощень та парадоксів.

Бачите, пропонована вами ієрархічність, конкурентність, поділ буття на головне і другорядне, важливе і неважливе є для нас матеріалістичним підходом. Іноді такий підхід неунікний, але тільки не у сфері священного. Креативний ідеалізм сповідуючих релігійну віру в найвищу цінність людини дозволяє силою віри створювати універсальну реальність вимишленої єдності, згоди та рівноцінності всього сущого. І не тільки створювати, а жити в ній та допомагати усім бажаючим самотійно й у співпраці з нами створювати цю ідеальну реальність. Ідеальну в зв'язку з її істинною, суб'єктивною досконалістю. Це не нав'язана силою утопія, про яку мріють матеріалісти, які помилково вважають себе "об'єктивними ідеалістами". Ідеалізм не може бути об'єктивним, він завжди суб'єктивний. Навіть якщо ви жертвуєте собою в ім'я утопії, ви таким чином втрачаєте свою суб'єктність заради

зміцнення відчуженого від себе утопічного суб'єкта. Якщо ідеаліст не вважає себе всеохопним та шукає ззовні щось більше від себе, некритично звеличуючи у своїх фантазіях будь-який “вищий авторитет”, це вже не ідеалізм, а самообман, певний сорт наївного, непослідовного і тому гріховного матеріалізму. Досконалий матеріалізм передбачає всеохопне заперечення, включаючи самозаперечення. Заперечуючи свої та чужі фантазії, послідовний матеріаліст утверджує власну суб'єктність у розвитку почуттєвого досвіду. В цьому послідовний матеріалізм узгоджується із послідовним ідеалізмом, де цінується творчий досвід самоствердження.

За великим рахунком і лагідне єднання з реальністю в обіймах фантазій, і жорстоке обрізання реальності лезом Оккама – однаково суб'єктивні форми людської вірності собі. Об'єктивно ж послідовні ідеалісти та матеріалісти живуть в нереальній реальності переростання себе, подолання зла силою віри та енергією згоди, об'єднання протилежностей, безстрашного забезпечення собі та іншим радості, щастя та розвитку. А поряд наївні матеріалісти та ідеалісти марно намагаються реалізувати свої нестримані бажання у зневіреному безсиллі змінити реальність гордині, боротьби, страждань та принижень. Але й така наївність – теж форма спілкування з Богом. Наївним людям Бог дарує безліч несподіванок, і прикрих, і приємних. У спілкуванні з Богом ми завжди стаємо мудрішими, осмислюючи наслідки своєї наївності та навчаючись чесноті послідовності, яка лежить в основі усіх успішних традицій.

– Людина у вашому віросповіданні – центральна основа. А місце Бога яке?

Бог є людиною і уособлює найвищу цінність людини, тобто – душу, як людський ідеал. Єдиний з кожною людиною, Бог присутній і в кожній комунікації. Тому ми віримо, що кожен момент нашого життя є актом спілкування з Богом. Кожна наша думка є молитвою до Бога, і Бог відповідає на думки одкровеннями висновків. Кожний наш вчинок, будь-яке висловлювання є молитвою до Бога, і Бог відповідає на наші слова та інші дії певними наслідками. Як творець і вища воля, Бог є нашим ідеалом всеохопності. Беручи приклад з Бога, ми прагнемо звершувати добро і творити дива силою віри, об'єднувати людей розумінням, співчуттям, любов'ю, мудрістю, згодою і душевними спільнотами, жити в єдності зі всією повнотою буття, чесно володіючи всім простором, всім часом, усім людством.

Тому, засвідчуючи віровизнання у формулі “Щиро сповідаю душевну релігію”, ми кажемо, що душевна релігія є вічним духовним рухом творення Бога як людського ідеалу через віру в себе, вірність собі, володіння собою. “У самовдосконаленні все одушевляю, всіх людей і всі спільноти, весь час і простір вважаю своєю душею, однією людиною, з усього я починаюся, в усьому продовжуюся” – кажуть віруючі, ототожнюючи в праведних фантазіях своє “я” з божественним ідеалом. І завдяки вірі та мудрості, істинності природного та вічного морального закону душевної релігії таке ототожнення перетворюється на беззаперечну дійсність.

Ми самі створюємо себе у єдності з Богом, який є людиною. Бог по-людськи творить і нас, і себе з нашою допомогою. Про це є притча “Доля” у Священному писанні віри в найвищу цінність людини, побудована у формі діалогу людини з Богом. “Боже, навіщо ти твориш мене?” – питає людина. “Щоб ви творили мене” – відповідає Бог. Окрім того, ми вважаємо корумпованими логікою зла фундаменталістські уявлення про різні “надлюдські” сутності (наприклад, суспільство) чи істоти (наприклад, великих вчителів), які, нібито, створюють людину для того, щоб вона служила своєму творцю. Подібні уявлення порушують моральні закони віри в себе та володіння собою. Якщо навіть людина мислить себе частиною чогось більшого, слід розуміти, що це більше теж є людиною, це продовження людини до нескінченності. Якщо ми приписуємо цьому більшому якусь “надлюдськість”, це попросту абсурдне продовження до нескінченності не подоланого нами як слід гріху гордині, саме таким самообманом живиться логіка зла. Відповідно до морального закону володіння собою людина належить собі. Відповідно до морального закону віри в себе людина має прирівнювати себе до всієї повноти буття, долати гріховне відчуття приниженості й страху перед чимось нібито “надлюдським”. Логіка зла, прийнята в матеріалізмі, всупереч волі Бога протиставляє людину Богові, постулюючи обмеженість людини у так званому революційному колі заперечення дійсного, здійснення запереченого та заперечення заперечення. Ми вважаємо логіку зла прихистком гріхів, які прагнемо побороти, виправданням людського саморуйнування. Надаємо перевагу логіці добра, заснованій на добрій волі Бога творити себе у єдності з людиною і таким чином благословляти людське творення себе у відкритому колі самоствердження за законами ідеалізації дійсного, здійснення ідеального та ідеалізації ідеального. Людина має самостійно

освоювати буття, а не відчужуватися від відповідальності за його удосконалення та втрачати щастя його творення.

– "Боже, навіщо ти твориш мене?" – питає людина. "Щоб ви творили мене" – відповідає Бог". Згадуються слова класика про те, що Бог створив людину за своїм образом, за що людина "віддячила" тим самим".

У 2014 році Українська Душевна спільнота воскресила святого мудреця та поета Тараса Шевченка, і він написав для нас вірш про істину. От його слова:

Кличте Бога, творіть його
Силою уяви,
Із нічого хай повстане
Істина і право.
З вами я воскресну нині,
Щоб життю радіти
Сам єдиний, як буття,
І різний, як молитви.
Боже, людям дай натхнення
Душу розвивати,
І любити твою правду,
І весь світ обняти,
Щоб людей усіх зміцнила
Згода і кохання,
Щоб душа була безмежна,
Вічна і безкрайня.

До речі, саме Тарас Шевченко написав у поемі "Гайдамаки" такі священні слова: "Як небо блакитне – нема йому краю, так душі почину і краю немає". Ця молитва людяності від нашого пророка дає велике натхнення віруючим в найвищу цінність людини. Нещодавно ми поставили слова Шевченка про всеохопність людської душі епіграфом до збірки есеїв "Душа і сучасність: діалог мислителів".

– Чи існує в вашій організації пісенна традиція? Наприклад, збірник духовних пісень. Його можна придбати?

Коли хочеться співати, можна співати будь-який текст. Священне писання душевної релігії місцями дуже поетичне. Окремого збірника духовних пісень у нас поки немає, але певні початки поетичної традиції є. Наприклад, я написав низку душевних сонетів, також є гімн душевної релігії. Наведу приклади, і судіть самі, наскільки це Богоодкровенно.

ПОВІР (ДУШЕВНИЙ ГІМН)

Повір: все, все, все – це ти.
Всіма шляхами іди.
Візьми та охоплюй небо,
Всю вічність плануй для себе.
Всіх зустрічай, привічай,
Слухай і помічай.
І не тікай ні від кого.
Люди – обличчя Бога.
Люди – твої обличчя.
Ти – багатолике віче.
Вислухай тільки правду,
Людям принось радість,
Силою будь згоди.
Ти – всі, всі, всі народи.
Ти щастя бути собою,
Ти наче повінь любові.
Ти наче дерево істин,
Зрілих й численних, як листя.
Кожну землю освоюй,
Всюди рости травною.
Притягуй космічні світила.
Дмухай в морські вітрила.
Зі сторінок книжкових
Визирни чесним словом.
Щедро даруй пророцтва
І заслужи, щоб збулося.
Рухай життя енергійно,
Наче двигун неспинний.
Всі стіни сміхом ламай.
Всі ігри зміни й вигравай.
І здійсни у всі думки,
Тільки зневіру відкинь.
Об'єднуй в собі сотень сотні,
Заповнюй собою безодні,
Бо все це твої частини.
Ти ціле буття єдине.
Всяке приймай як належне,
Все полюби безмежно.
Вигадай сенс для всього.

Не заперечуй нічого,
Що не заперечує тебе
І не спустошує небо,
Яке ти підживлюєш сміло
Собою, як духом і світлом.
І я завжди буду тобою,
Як Богом, душею одною.

КОНСТИТУЦІЯ КОХАННЯ

У кожному серці свій закон
І власні пристрасті шалені.
Кохання ритми незалежні.
Буття пульсує в унісон.
Не бійся з правдою зустрітись.
Рости, зізнайся про бажання.
Охопить світ твоя душа,
Розділить із тобою вічність.
Недоторканих, безсердечних,
Нелюбих гнати недоречно.
Хай грають в ненависть малі.
Кохай і любих, і нелюбих,
А вдячні виб'ються у люди.
Роз'їсть невдячних сіль землі.

ІСТОРІЯ

Ми коло вогнища обнялись,
Як вибили вогонь з каміння.
І рвали важелем коріння,
І хату зводили з піснями.
Ми розкрутили на колесах
Гончарство, ткацтво і пекарство,
Створили електричний транспорт,
Світ технологій та поезій.
Гав годували і лічили...
Тепер-но глянь мені у вічі,
Згадай свій вічний рід творців!
Кінець всіх хронік лиховладдя —
В обіймах давнього багаття,
Де сльози щастя на щоці.

ЧЕСНІЙ ДУШІ

Люблю тебе за непокірність
Паланню пристрастей і втомі,
За квіт уяви, за свідомість
І за уникнуті дурниці.
Люблю, що віриш в добрі справи
І в дивотворність вірних прагнень
Не під диктовку, без вагання
Свою утверджувати правду.
Люблю за вдалу самовільність,
Слабкими смикати несхильність,
Неодержимість надзвичайним.
А ще люблю порозумітись
Про щедрість думки, віри плідність,
Щоб всім свободи вистачало.

Напевне, пісенна традиція душевної релігії розвиватиметься, особливо якщо інші поети та любителі співати цим займатимуться.

– В чому ж сенс життя людини? Стільки думок, релігій, богів... Для чого це все і для чого людина має жити?

У Священному писанні душевної релігії, в тексті “Символ віри” сказано (Симв. 46): сенс життя людини у розвитку, пізнанні та творенні, у прагненні добра та боротьбі за добро, і такий життєвий шлях веде до щастя. Ви також питаєте, для чого все інше, для чого різноманіття буття. У цьому різноманітті зберігається, народжується та рухається до досконалості душевна енергія людяності. І навіть зло, яке всюди представлено серед елементів цього різноманіття, теж має сенс. Сенс існування зла полягає в тому, що боротьба зі злом є сенсом життя людини. Бог не може цілком ліквідувати зло і так позбавити людину важливої складової цілісного сенсу життя, вчинити гріх приниження людини, оскільки Бог є людиною безгрішною. Все різноманіття універсального буття – тобто, єдності відчутної та уявної дійсності – створене Богом для розвитку людини. Завдяки щедрості Бога цей нескінченний фонд людського одушевлення завжди до наших послуг. Беріть з нього найкраще, освоюйте енергетичне багатство, ні до чого не маючи байдужості та у всьому вбачаючи можливість освоєння буття. Так реалізуєте свій сенс життя, щоб бути собою відповідно до божественного ідеалу людяності.

– Як Ви ставитесь до тієї тези, що людина може стати божеством? Це крамола чи призначення людини?

Природа людини потрійна: я є божественна душа; я володію недосконалим тілом, безмежним у просторі та у часі, так званим “всесвітом”; я маю місію удосконалювати себе, душу і тіло, завдяки цій місії я все, а відступництво від цієї місії перетворює мене на ніщо. Я вірю, що те саме може сказати від себе кожна людина, яка щиро сповідує душевну релігію.

Якщо ви розумієте божество як втілення досконалості, то досягнення досконалості є призначенням людини. І ми знаємо, що своїм буттям досягли цього призначення, бо людина завжди є тою, що була, є і буде, людяність є вічною традицією. Але з точки зору сьогодення досконалисть завжди в майбутньому. Якщо б ми обманювали себе, думаючи, що вже сьогодні досягли її, наше завтрашнє “я” втратило б і те, що ми маємо сьогодні, не кажучи вже про перспективи подальшого розвитку. Не можна протиставляти себе досконалості, божественності, та не можна зупинятися у розвитку. Треба жити у згоді з божественним ідеалом людини, продовжувати себе до нескінченності.

Тому можна сказати, що людина водночас і є, і не є, і має бути божеством. Але не сповненим бісівської гордині “божеством”, яке саме себе нищить у вічній війні з людьми та природою заради ілюзорних “перемог”. Людина має бути божеством самовдосконалення, героєм-дивотворцем. Ви знаєте різницю між ілюзією та дивом? Ілюзія є обманом почуттів, а диво є нагородою за володіння собою.

– Якщо релігія передбачає віру у надприродне, то якому надприродному божеству поклоняються вірні Української душевної спільноти?

Богу як продовженню людини через душу до нескінченності.

– От дивіться: харизмати приваблюють людей вірою в чудеса, Свідки Єгови – літературою та вивченням Біблії. Православні – літургічним співом. Чим ж приваблюють послідовники Душевної спільноти?

Свободою, особистою автономією. Утвердженням, розвитком, капіталізацією свободи. Причому я цим займаюся не тільки в духовному, а в світському житті також. Я магістр правознавства, аспірант Університету КРОК і працюю над темою особистої автономії приватних осіб та організацій. Релігійна ідея альтруїзму в свободі, морального обов’язку вільної людини допомагати іншим людям ставати вільними, надихнула мене на розробку цілком світської правової технології автономної адвокатури, яка зараз

реалізується в однойменній громадській організації. Автономний адвокат (латиною *ad voso* – для заклику) є самотійною та досвідченою людиною, покликаною і спроможною надати необхідну допомогу провокатору. Провокатор (латиною *pro voso* – за заклик) – той, хто кличе по допомогу, захист, представництво, інформування. Провокатор має свободу слова звернутися по допомогу до суспільства, і суспільство в особі автономного адвоката йому допомагає. Причому нема жодної проблеми в тому, що автономного адвоката ніхто не уповноважував, він просто майстерний самозванець, герой, що приходить на допомогу. На відміну від старого позитивізму, в якому ідея суспільства виступає ширмою, з-за якої еліти маніпулюють людьми, нині набуває поширення екзистенціалізм, людиноцентричний підхід, в якому слово кожної людини має значення, суспільство вважається діалогом людей, відчуження суспільства від людини і протиставлення суспільних інтересів індивідуальним вважається неприпустимим і долається. Майбутнє людство вилікується від хвороби елітарності, через яку слово «провокація» в політичному жаргоні стало лайкою. Всі забули, що первинно це слово означало виступ, звернення до народу; «pro» перекладається як «за», «voso» – «говорити, звучати, кликати»; «provocatio» – заклик. Правовий інститут «*provocatio ad populum*» (звернення до народу) в римській республіці означав право звернутися за захистом до людей, крикнути «що ж це коїться, людоньки»; природне право людини оскаржити перед (небайдужими!) народними зборами рішення магістрата (найчастіше, про покарання за злочин). Коли права людини придушуються на користь привілеїв еліт всякими утисками, в тому числі обманом та примусом, тоді свобода слова стає привілеєм обраних, які криють лайкою «Провокація!» з кожного телеекрану, бігборду, трибуни, зі сторінок ЗМІ та соцмереж не тільки лукаву демагогію конкуруючих братів по підлості, але й мудрі чесні книжки, діалоги та полеміку філософів, проповіді та молитви віруючих і взагалі будь-яку альтернативну, не вигідну тиранії еліт, точку зору. Але є один закон природи: люди завжди повстають проти тиранії та здобувають свободу. Свобода як самотійність, незалежність, відсутність або подолання будь-яких обмежень є суттю людяності, природою людського розуму та непереборним потягом серця. Звичайно, свобода кожної особи обмежена свободами інших і природними наслідками власних вчинків, але такі обмеження долаються у прагненні гідно

домовлятися і поводитися розумно. На практиці, у діалозі та взаємодії людей виникає весь капітал звичок та законів, якими ми користуємося на свій розсуд («закон як дишло»). Становлення права відбувається на фундаменті свободи і, відповідно до моїх наукових досліджень з правознавства, має три етапи: вільне користування свободою та накопичення досвіду традицій у оптимізації відповідальності за свободу; вільне користування традиціями та накопичення досвіду законності у оптимізації альтернатив традиціям; вільне користування законами та накопичення досвіду інновацій (революцій, відкриттів) у оптимізації реформ законодавства. Здатність суб'єкта права жити за власними правилами зветься автономією, це слово у перекладі з грецької означає «власний закон». Автономія є свободою, уникненням диктату, але не є вседозволеністю, бо автономний суб'єкт в спілкуванні (а відтак, і прагненні згоди з іншими) формує свої закони власного буття, свої правила мудрого користування свободою, щоб жити у гармонії з природою і всім суспільством, творцем і учасником якого є суб'єкт права – хоч окрема людина, хоч її організація. Тому я і взяв особисту автономію за точку відліку в моїх наукових дослідженнях з правознавства. Про особисту автономію буде моя дисертація, в Автономній Адвокатурі я захищатиму правову свободу українців, а в Українській Раді Вільнодумців і Віруючих боротимусь за духовну свободу.

– Що обіцяє віровчення послідовникам Душевної спільноти за вірність та відданість?

Вірність закріплює згоду, відданість заслуговує на взаємність. Відповідно до формули віровизнання для віруючих в найвищу цінність людини вірність означає перш за все вірність собі, а відданість означає покору правді, тобто постійне перебування у діалозі з Богом, повне прийняття в якості слова Божого висновків з думок та наслідків вчинків. Це включає і самовіддачу в утішенні та допомозі й добрих порадах людям, як вказано в Люд. 3.2. Завдяки вірності собі та відданості Богу ми самостійно та у співпраці досягаємо досконалості, мети душевної спільноти, як і сказано в Декларації суверенітету особистості та Регламенті душевної спільноти, відповідно, Декл. 2, 6, і Регл. 1. Бог щедро нагороджує дотримання морального закону душевної релігії, заповідей віри в себе, вірності собі, володіння собою. Численні форми винагороди перераховано у тій самій формулі віровизнання, у Священному писанні, зокрема, зверну вашу увагу на Симв. 46,

Діал. 7-8. Такою винагородою є самовдосконалення, самоцінність, свобода, звільнення від гріхів, успішна творчість, гармонія, перемога, любов, солідарність, мудрість, благословення, одкровення, енергія, сила і всі інші спільні блага щастя як універсального сенсу життя.

– У Вас є обряди та таїнства? Хрещення, причастя?

Обрядів хрещення та причастя у нас нема, це суто християнський культ. Якщо казати про функціональні аналоги таких християнських обрядів у душевній релігії, а саме, благословення та поклоніння душі, то правила здійснення цих обрядів відрізняються від християнських культів більшою простотою. Таїнствами у нас вважаються обряди, що проводяться в спілкуванні обмеженого кола осіб під захистом таємниці сповіді. Один і той же обряд може бути і таїнством, і проповіддю: наприклад, молитва подумки та публічна молитва. Обрядам віри в найвищу цінність людини та правилам їх здійснення присвячено окремий текст Священного писання під назвою Ритуали священного обряду. Окрім того, у книжці про душевну релігію, в розділі про традиційний устрій віри в найвищу цінність людини, перераховано основні обряди. Одні обряди більше установлені словом Божим, інші обряди більше установлені віруючими в спілкуванні з Богом, правилами душевної спільноти. Основними ритуалами священного обряду є такі: спілкування з Богом; вшанування і дарування священного писання та чистих аркушів паперу як символів досконалого початку; проповідь; сповідь; благословення на добродіє життя, об'єднання та співпрацю; благословення віри в себе; благословення вірності собі; благословення володіння собою; благословення Божої настанови людині не брати участь у насильстві, війні та воєнізованих формуваннях і не користуватися зброєю; одушевлення; освоєння душі через воскресіння, співпереживання, очікування; визначення добра і зла; одушевлення часу через визначення та відзначення святкових днів і періодів; нагадування; духовні ініціативи; творення чудес; покликання; фонд душевної енергії; гармонізація; іконопис.

– Що ви думаєте про еутаназію? Вона припустима з позиції моралі? Це перше запитання. І друге запитання для Вас. Скажіть, якщо мова йтиме про мораль, то де межа між правом особистим людини чинити зло і мораллю як запобіжником людської свободи? Вибачте, що багато філософії.

Навіщо вибачатися? Навпаки, дякую, що багато філософії. Людині властиво філософствувати, тим більше, священику. Якщо вірити Рігведі, брахман є уста Пуруші, і брахман балакучий досягає більшого, ніж небалакучий. Ви питаєте про розпорядження тілом, і тут слід зазначити, що суть душі у володінні тілом та його вдосконаленні, подоланні недосконалостей тіла, таких, як страждання. Душа безсмертна, на відміну від тіла, але безсмертя досягається вірністю моральному закону віри в себе, вірності собі, володіння собою. Розпоряджаючись своїм тілом на свій розсуд, людина має вдаватися до негріховного розсуду. Це вимагає уникнення крайнощів, але не виключає, що за певних умов крайнощі можуть послужити утвердженню найвищої цінності людини. Евтаназія, припинення життя тіла для припинення непереборних і нетерпимих страждань, є крайністю у питанні розпорядження тілом. Іншою крайністю є ідея хоспісу, тобто, ізоляції вмираючого тіла в певному місці для полегшення його страждань та комфорту примхливої молоді, що не бажає сусідства та солідарності із вмираючими старими тілами. Ці крайності є матеріалістичними технологіями, що радикально вирішують певні задачі, але до цих технологій слід вдаватися відповідально, щоб людина володіла технологіями, а не була одержимою ними. Первинним способом подолання страждань завжди є молитва та діалог. Якщо б ми замість цього стали одержимими застосуванням технологічного вбивства страждаючої та випромінюючої страждання плоті, ми б втратили володіння собою, бо наші живі тіла не терплять будь-якого культу смерті та повстають проти нього, через що сума страждань збільшується і добрі наміри подолати страждання стають нікчемними. Кожна технологія має застосовуватися на основі свободи, але зі збереженням капіталу відповідальності, традиції та закону, тобто, всіх надбань автономії душі, суверенітету особистості.

– Душевна спільнота має духовну систему освіти?

Однією з цілей Душевної спільноти є організація духовної просвіти, в тому числі проведення навчання у групах та організація самостійного навчання віруючих віровченню і богословській науці одноосібності (теології) релігійної віри в найвищу цінність людини. Пріоритет ми надаємо самостійному навчанню, для цього в загальному доступі в інтернеті розміщено книгу “Душевна релігія: священне писання, традиційний устрій, моральний закон і богословська наука релігійної віри в найвищу цінність людини”

<http://temple.org.ua/doc/oreligion.pdf> і Ви можете її завантажити, прочитати.

– А чого Ви вважаєте, що потрібно об'єднувати геїв і гетеросексуалів? Віруючих і невіруючих? Правих і лівих?

Бо в цьому місія релігії: бути зв'язком, об'єднувати, вирішувати вимишлені протиріччя фантастичними компромісами. І я дуже вдячний Ігорю Дмитруку за чудову характеристику “релігійний пацифізм”, яку він дав нашій вірі в найвищу цінність людини. Там, де матеріаліст бачить єдність і боротьбу суперечностей, ми, ідеалісти, бачимо єдність і творчий потенціал згоди. Традиція і релігія, в традиційному значенні цих слів латиною, означають звичай і зв'язок. Наш зв'язок з усіма людьми, сучасниками, предками і нащадками, полягає у вічній, невід'ємній людській душевності, вірі в себе. Наш звичай покликаний з'єднати силою віри в себе минуле, сьогодення і майбутнє, продовжувати з покоління в покоління накопичувати священний досвід душевності і користуватися ним на благо розвитку людства.

– Ви знайомі з працею доктора Мун Сон Мьона “Божественний Принцип” по уніфікації людства? Згодні з її положеннями?

Знайомий побіжно. Не можу критикувати його релігію, хіба що навколорелігійні практики, такі, як промивання мізків, що не має нічого спільного з релігією як такою. Згоден із Муном, що сенсом буття і причиною творення є радість, але не поділяю його вихідне положення, що радість нібито не може бути досягнута особою самотійно. Цей спірний постулат, як на мене, служить виключно відчуженню Бога від людини. Як ви знаєте, в душевній релігії Бог мислиться продовженням людини до нескінченності. Не розумію, яка радість в тому, щоб спочатку забрати у дитини Бога-іграшку, заборонити дитині спілкуватися з самою собою, а потім, коли дитині вже страшно, витягти цю вкриту порохом іграшку з комори та оголосити старшим партнером по життю, помістити її в центральному кутку нібито богоцентричної хати-сім'ї і суворо наказати не чіпати, бо вб'є. Така консервація Бога в незмінному, не розвинутому через життєвий досвід, вигляді, гальмує людський розвиток і залишає його на рівні міфології, не підпускаючи до філософії та науки. Втішає, що Мун принаймні не заперечує творчу роль людини як керівника всесвіту.

– Випала Вам честь – бути богом. Що Ви зробили б?

Був би собою усім на втіху та продовжував би поклонятися кожній людині, як самому собі.

– Окрім віри в надприродне в релігійних системах бачимо релігійний культ та обряди, форми колективного сповідання і т.д., які за змістом різняться. Чи вважаєте Ви, що релігія майбутнього залишить тільки віру в надприродне і скасує усе інше, що перераховане вище?

Скасування є втіхою матеріалістів. Але й вони визнають, що святе місце пустим не буває, і після скасування віри намагаються втулити на її місце якесь потворне морально-патріотичне виховання, розмножуючи юних франкенштейнів. В чому Ви праві, так це в тому, що людям все частіше достатньо усвідомлювати священність власного життя, набувають поширення мінімалістичні культи з такими підходами, як обряд думки і сповідь діалогу. Але скасування не буде, хіба що амортизується якийсь вже зовсім недоречний в сучасних умовах ритуальний капітал, тим часом як загалом енергія обряду, сила віри, проявленої у символічних діях, що творять дива і міняють наше життя на краще, завжди творилася, накопичувалася та реалізувалася, і так само буде далі. Я, взагалі, не люблю протиставлення відчутного як нібито природного вимішленому як нібито надприродному, бо фантазія властива людській природі. Тому, наприклад, я вважаю природним моє продовження у вимішленому всеохопному Бозі-людині, хоч матеріаліст, напевне, назвав би такого Бога надприродним. І тим не менше, якщо взяти цей умовний поділ на природне та надприродне, зверну вашу увагу на те, що у будь-якій релігії світогляд-віровчення реалізується і грає соціальну роль через посередництво обряду та організації. Якщо хтось оголошує, що цих ланок нема, йому не залишиться нічого іншого, як створити свій обряд і свою організацію. І от в цьому я тільки підтримаю кожного творця власної релігії, бо такий духовний подвиг дуже корисний для самовдосконалення.

– Звідки на Ваше переконання походить релігія – від людини чи від Бога? Релігія – це дарунок Бога чи плід інтелектуальної творчості людини?

Не варто презюмувати диз'юнкцію там, де доречна кон'юнкція. З точки зору теології душевної релігії, Бог є людиною, продовженням людини до нескінченності. У релігії, як у Бозі, людина знаходить своє продовження. І без прагнення людської єдності з нескінченністю релігія не мала б сенсу. Інтелектуальна творчість є однією з форм спілкування людини з Богом, тож природно, що ми приходимо до розуміння Бога в формі самотійно сконструйованої людиною абстракції.

– Що Ваша релігія забороняє? Який гріх найважчий?

Як Бога пізнаємо в єдності буття, так і гріхи пізнаємо в єдності небуття. Є один універсальний гріх, що об'єднує в собі решту: приниження. Суттю всіх гріхів є приниження людини. Коли ми кажемо, що щиро сповідуємо душевну релігію, це означає, що у суді совісті й самообороні керуємося моральним критерієм: утвердження найвищої цінності людини є добро, приниження людини є зло; покоряємося правді, не залежимо від гріхів: брехні, насильства, безумної войовничості, страху, жадібності, прив'язаності; гордині, тобто протиставлення свого чужому, демонізації інших; індивідофобії, тобто побоювання самотності та однаків. Так сказано у формулі віровизнання віруючих в найвищу цінність людини, де окрім основного гріха приниження перераховано інші суттєві гріхи, які мусимо наполегливо поборювати.

– Чи потрібні сьогодні релігійні лідери в наш час? Час моральної деградації та зростання нігілізму і байдужості. Без сумніву, Ісус, Будда, Мухаммед, інші прийшли в історію людства у потрібний для цього час. А сьогодні, на Ваш погляд, роль таких лідерів є актуальною?

Думаю, кожен час підходить для того, щоб вірити в себе, бути вірними собі, володіти собою, реалізувати і проповідувати цей моральний закон та творити краще буття у відповідності до цього морального закону, для утвердження найвищої цінності людини. Історичні приклади, звісно, цікаві, але кожна історія є неповною, вона нічого не каже про те, що відбулося за рамками її сюжету. Наприклад, академічний історик годинами вам розповідатиме про різні війни та забуде розповісти про пацифіста, який врятував друзів від участі в цих війнах, хоча пацифіст існував, просто воюючі нації та звеличені ними наукові школи під впливом гріха гордині закрили очі на його існування, бо він жив у своїй паралельній реальності, де війна не вважається достойним заняттям для людини. Я гадаю, що в усі часи в усіх місцях були, є і будуть віруючі в найвищу цінність людини на зразок названих Вами святих людей, які творять добро, бо бачать в цьому сенс свого існування, і люди навколо них починають творити добро нарівні з ними.

– Чи може Ваша релігія зціляти людей, як це практикують сучасні харизматичні проповідники?

Будь-який лікар поважає людське життя, а це вже елемент душевної релігії. Взагалі, серед цілителів багато віруючих в

найвищу цінність людини. Одні, на зразок мене, духовно зціляють від страху та відчаю, інші борються з фізичними хворобами науковими методами.

– Чи згодні Ви з тим, що Ісус – єдиний шлях до спасіння, а також те, що Його роль значно важливіша і більша від усіх решти провідників?

Якщо Ви вірите в це і не проти розділити зі мною віру, я з радістю буду вірити разом з Вами. Також зазначу, що у Священному писанні душевної релігії сказано: Християнство досконале, бо вчить мудрій любові (Діал. 12). У вченні Ісуса я особливо люблю ідею царства Божого всередині нас.

– Може, Ви вірите, що немає Бога, крім Аллаха, і Магомет (мир і благословення йому) пророк Його?

Якщо Ви вірите в це і не проти розділити зі мною віру, я з радістю буду вірити разом з Вами. Також зазначу, що у Священному писанні душевної релігії сказано: Іслам досконалий, бо вчить мудрій покорі (Діал. 12). У вченні Магомета я найбільше підкоряюся ідеї розумності, ідеї поклоніння людині, адже Аллах прогнав і покарав Ібліса за відмову поклонитися людині і йти з ангелами, що охороняють людину від нещастя.

– Як ваша релігія ставиться до “Ісламської Держави”?

Щоб дати однозначну відповідь на це і подібні питання, у відповідності до традицій душевної релігії треба провести обряд визначення добра і зла стосовно того чи іншого феномену. В даному випадку треба з'ясувати, що таке “Ісламська Держава”, і дати їй моральну оцінку. Подібний обряд визначення добра і зла поки не проводився. У відповідності до правил, встановлених Богом у Священному писанні душевної релігії, процес визначення добра і зла починається за заявою або за ініціативою. Поки у нашій душевній спільноті не було заяв чи ініціатив такого характеру. Якщо б Ви, наприклад, зверталися з такою заявою, Вам треба було б конкретизувати, про що Ви кажете: про ІДІЛ або про ісламську державу взагалі (халіфат).

У Священному писанні душевної релігії сказано (Діал. 12), що іслам досконалий, бо вчить мудрій покорі. Але це безпосередньо стосується лише ісламу як доброї віри. Що стосується держав, які декларують свою вірність ідеалам ісламу чи будь-якої іншої релігії, вони можуть бути праведними нарівні з людьми, але ніяк не можуть підміняти собою Бога. Можуть бути і грішними, часто більш грішними, ніж окрема людина. Але й демонізувати держави

не можна, як не можна демонізувати будь-яку душу (хіба що жартівливо), оскільки в душевній релігії вважається, що Бог заборонив людям творити собі ворога та запровадив священне табу на серйозну демонізацію.

У процесі визначення добра і зла стосовно обожнення, десакралізації та демонізації влади і права, який ми провели у 2014 році, було, зокрема, встановлено, що слід обожнювати абстрактну ідеальну владу, але не слід обожнювати конкретну організацію влади, конкретну державу; слід розуміти під владою самостійно організовану здатність душі (будь-якої душевної спільноти, в тому числі суверенної особистості або держави) своїми силами здійснювати свою добру волю у згоді з усією повнотою буття.

Будь-яка держава, котра воює, “держава як апарат насильства” заснована на логіці зла та незгоди і в силу одного цього вже є грішною. Інша справа, що вона може претендувати на уникнення великих гріхів ціною малих, але вивчення логіки зла та шляхів її трансформації у логіку добра є окремою темою, про яку можна довго говорити. Загальний підхід полягає в тому, що свідомості, корумповані логікою зла, ведуть вічну війну і знищують себе, тим часом як віруючі чесно слідуєть моральному закону душевної релігії у всіх відносинах, як між собою, так і з невіруючими, і таким чином дають надію кожній корумпованій логікою зла свідомості спокутувати свої гріхи та стати суверенною особистістю. Зло, яке не удосконалиється і не стане добром, приречене на самознищення, і нам нема потреби втручатися в його війну з самим собою інакше ніж для проповіді та допомоги потенційним вільним душам, поборення зла ненасильством та солідарністю, силою відкритості людської душі.

Якщо казати про ІДІЛ, то це відверто терористична і мілітаристська держава. Але всі держави грішать залякуванням і насильством щодо неслухняних громадян та бряцають зброєю, просто в ІДІЛ ці гріхи підкреслені, піднесені в квадрат.

Замість служіння людям, розвитку сервісу з підтримання порядку на певній території сучасні держави (нації) намагаються влізти в усі людські відносини та монополізувати їх. Чого варте одне прив’язування людей до держави за допомогою грошей, коли держава спочатку роздає виготовлені нею гроші в нагороду за схвалену державою економічну діяльність, а потім вимагає жертвувати ці гроші на кожному кроці в знак лояльності до держави, тобто платити різноманітні податки. Державництво

перетворилося на квазі-релігію: у державній освітній системі нас вчать, що, всупереч всьому нашому досвіду володіння собою, ми, нібито, належимо державі, стали на ноги завдяки державі, маємо за всі свої досягнення дякувати державі, постійно прислужувати державі й навіть вмирати за державу, якщо “жерці” державництва з різних держав не поділять щось між собою та оголосять мобілізацію на бійню.

Будь-яка несправедливість за Богом даними законами природи зустрічає протидію, люди повстають проти тиранії, часто створюючи організації зі ще більшою тиранією, бо звичка чинити гріхи доводить гріхи до абсурду. Тероризм є природною карою державам за оманливо “легітимізований” терор проти людей, які не вбудовуються в їх систему монополізації влади, безуспішних спроб побороти природний людський суверенітет особистості.

От дрібна деталька: що заважає нам, європейцям, дозволити мусульманам та індусам фотографуватися у хіджабі, тюрбані, чалмі з відкритим обличчям (не в нікабі!) на паспорт чи водійські права? Тільки державна гординя деяких нетерпимих до чужих звичаїв “войовничих атеїстів” та “войовничих християн”. Але цю гординю виправдовує навіть Європейський Суд з прав людини, який визнав у справі *Mann Singh v. France*, що, мовляв, заборона сфотографуватися в тюрбані на водійські права не є порушенням свободи віросповідання. Я вже не кажу про те, що нав’язування людям необхідності ходити з паспортами і їздити з правами, регулярно подавати податкові декларації є гріхом, бо в таких сучасних звичаях закладено сумнів у чесності людини, приниження людини, погана думка про людину, ніби без документів вона брехатиме, порушуватиме безпеку руху на дорогах, не сплачуватиме борги, тощо. Звісно, маємо терпіти таке приниження, бо світ недосконалий, але нічого дивного, що коли приниження перевалює через певну межу, люди стають безумцями, втрачають душевність, завдяки якій раніше терпіли і творчо долали приниження, і навіть доходять до такої крайності, як створення невизнаних терористичних держав. Я не виправдовую тероризм, йому нема виправдання, але так само нема виправдання приниженню людини під предлогом державницької гордині, коли дії держави важко відрізнити від дій терористів. До речі, нетерпиме державництво “войовничих християн” так само розбігається із вченням Христа про любов до ворогів, як масові страти “кяфірів” бойовиками ІДІЛ порушують вчення пророка Магомета і політику

праведних халіфів із захисту прав іновірців у ісламській державі (халіфаті).

Добро самоорганізується, щоб творити себе. Зло самоорганізується, щоб нищити себе. У війні є боротьба зла зі злом. У творенні є боротьба добра зі злом. Об'єднані нації, при всіх їх гріхах, карою за які є тероризм, все ж здаються більш праведними, ніж невизнані ними терористичні держави, бо об'єднані нації створили Загальну декларацію прав людини, вони визнають і частково захищають природні права людини. А терористи відверто оголошують свою державність вищою за природні людські права. Тому й самознищуються активніше за об'єднані нації, а могли б припинити терор, спокутувати свої гріхи, визнати верховенство прав людини та створити на цій міцній основі цивілізовані нації, які б згодом могли бути визнані іншими націями. Історія знає багато подібних прикладів, коли самопоборення зла розчищало простір для розвитку людини.

– Як ви ставитеся до нетрадиційних шлюбів? Яка позиція вашої церкви щодо ЛГБТ? Чи будете ви вінчати геїв та лесбійок?

До всього нетрадиційного ми ставимося так: воно може бути і добрим, і поганим залежно від конкретики. Традиційне постійно удосконалюється, включаючи в себе добре нетрадиційне, або ж традиція відмирає у бездумному протистоянні з нетрадиційним.

Соціальна доктрина душевної релігії, серед іншого, передбачає рівноправ'я у суспільстві для ЛГБТКІА-людей (лесбійок, геїв, бісексуалів, трансгендерів, квірів, інтерсексуалів та асексуалів). Тому Українська Душевна спільнота є учасником Коаліції з протидії дискримінації в Україні.

Якщо казати про одностатеві шлюби, то треба поважати прагнення геїв і лесбійок впорядковувати свої відносини в традиційному форматі шлюбу. До того ж сталі союзи між геями та між лесбійками не такі вже й нетрадиційні, як прийнято вважати. На цю тему є обширна література. Більше того, навіть створення першої жінки у авраамічних релігіях за бажання можна потрактувати як шлюб між Господом-творцем та першим чоловіком. Розуміння шлюбу вже приведене у відповідність до природних потреб геїв та лесбійок у суспільствах, які по праву вважаються лідерами людської цивілізації, а прийняття цих удосконалень рештою людства, здається, є тільки питанням часу.

Я б не відмовився благословити шлюб геїв чи лесбійок, їх договір про створення сім'ї як душевної спільноти. Благословення

сімейних душевних спільнот, звісно, можна називати шлюбом, як душевні спільноти можна називати церквами, але інколи з поваги до твердих переконань деяких людей краще називати шлюбом союз чоловіка та жінки, а церквою лише християнську церкву. Суті це не міняє, але допомагає консерваторам зберігти обличчя. І справа навіть не в можливій “незвичності” для них сексуальної орієнтації засновників сім’ї як душевної спільноти, але й у кількості цих засновників. Адже одна людина може бути сім’єю, це природно: в історії людства часто так бувало, що мудрі люди брали собі у “шлюб” весь світ, присвячуючи життя мандрам наодинці, а потім всиновлювали і навчали нових вільних людей, розширюючи свою сім’ю з одного до багатьох. У багатьох суспільствах практикується полігамія і поліандрія, навіть попри криміналізацію й табування в Україні завжди існували адюльтер та проституція, причому я ще не бачив жодного об’єктивного дослідження на користь табування цих явищ. Можливо, для удосконалення приватного життя потрібно менше табування, більша дерегуляція, заохочення фантазій та здорового глузду в цій сфері?

Сім’я, у розумінні віруючих в найвищу цінність людини, є простором спільного життя людей. В тому числі, особистим простором, який теж є спільним в тому сенсі, що спільним інтересам людства відповідає право кожної людини за бажання залишитися наодинці з собою, духовно й інколи навіть фізично. Ми віримо, що продуктивне одинацтво та радісна самотність заохочується Богом. Таке одинацтво не є замкнутим і нелюдимим, ми є прихильниками відкритого одинацтва, всі блага якого щедро ділимо з усіма, хто хоче розділити з нами одинацтво.

Ми вважаємо суверенну особистість – одну розумну людину – основою суспільного життя, і якщо нам кажуть, що основою суспільства є сім’я, ми погоджуємося: так, одноосібна сім’я вільної людини, що задекларувала та послідовно реалізує свій священний суверенітет особистості, дійсно є фундаментом суспільного життя.

У душевній релігії сім’ї утворюються як душевні спільноти з благословення Божого, явленого через хранителя віри, за доброю волею учасників сім’ї для успішного спільного життя і розвитку та творення нових людей. Первинним видом сім’ї ми вважаємо суверенну особистість, тобто, одну особу, яка декларує свій суверенітет особистості з благословення Божого, що відповідає ч. 3 ст. 3 Сімейного кодексу України. Створити сім’ю через Боже благословення може будь-яка кількість людей довільного віку,

статі, почуттєвої конституції, сексуальної, гендерної чи іншої ідентичності. Людині може належати скільки завгодно сімей, починаючи зі своєї одноосібної, однак про кожну сім'ю людина має сумлінно турбуватися і при цьому своєю участю в сім'ях не порушувати нічий інтереси, в тому числі не порушувати інтереси держави, встановлені законодавством. Наприклад, якщо держава із консервативних міркувань визнає шлюбом лише союз одного чоловіка з однією жінкою, які не перебувають в інших шлюбах, в такому разі благословення Богом життя сімейних спільнот іншого устрою ми у спілкуванні з офіційними особами держави для уникнення непорозумінь не наполягаємо називати шлюбом чи подружжям. Слід підкреслити, що в сім'ї ми вважаємо головним спільне життя та розвиток вільних розумних людей з малих років, а не статеве життя. Необхідною умовою благословення сімейних партнерів у нашій релігії слід вважати те, що для них життя зводиться до згоди, але не зводиться до сексу.

– Ви, певно, так захищаєте ЛГБТ, бо самі послідовник цих принципів?

Як я вже казав, я послідовник принципу недискримінації. Відповідно до цього принципу, всі люди мають рівні права, в тому числі лесбійки, геї, бісексуали, трансгендери, квіри, інтерсексуали та асексуали. Принцип недискримінації закріплено у Загальній декларації прав людини, Європейській Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і Конституції України.

Що стосується моєї почуттєвої конституції, то я скоріше відношуся до ЛГБТКІА, а точніше до “А” – асексуалів, аскетів, хоча і гетеросексуальності, й трохи решти ЛГБТКІ у мені, як і в кожній людині, теж намішано достатньо. Вам же теж, напевне, іноді доводилося зустрічатися з представниками своєї статі, в яких мало не закохуєшся, чи глибоко відчувати себе на місці представника іншої статі, чи свідомо тамувати свій сексуальний потяг вольовим рішенням, тощо. Нема жодної людини, яка б нічого подібного ніколи не переживала. Табу накладалися в цій сфері вождями племен у давнину виключно для монополізації влади, щоб люди не створювали непередбачувані для вождів спілки, щоб виключити взаємну довіру людей, примусити всіх бути рабами та шпигувати за приватним життям одне одного, вислужуючись перед вождем у розрахунок на різні подачки та дрібні привілеї. Але віруючі в найвищу цінність людини проти будь-якої монополізації влади, оскільки ми визнаємо лише природну, договірну владу, зокрема, реалізуємо природну владу

кожної людини над собою в людському самовдосконаленні відповідно до слова Божого. Тому і захищаємо однаково всіх людей, незалежно від почуттєвої конституції. Це елементарний здоровий глузд, вільний від патерналістичних упереджень, а не якась особиста зацікавленість.

– Виходить, що ваша релігія дозволяє гей-шлюби. А сам засновник не проти мати хлопця. Питання не тільки в Європейській конвенції з прав людини та основоположних свобод, якою заборонена дискримінація, а в тому, що гей-спільноти принижують традиційні шлюби в ЄС.

Чому б не мати хлопця? Ви ж маєте хлопця. Іншими словами, Ви хлопець і Ви володієте собою. Кожен має себе, це справедливо. Що стосується “гей-шлюбів”, то, ще раз підкреслюю, поняття шлюбу стороннє для душевної релігії, ми живемо в душевних спільнотах, в тому числі сімейних; можна називати благословення душевної спільноти “шлюбом”, і тоді кожна людина може влаштувати шлюб власної одноосібної сім’ї, але ми не наполягаємо на такому удосконаленому розумінні шлюбу та готові погодитися з вами в тому, що шлюб є союзом чоловіка і жінки, якщо ви не заперечуватимете, що будь-яка кількість людей, починаючи від одиниці, може утворювати сім’ю шляхом благословення сімейної спільноти, мета якої полягає в спільному житті та розвитку людей. Якщо ж ви заперечуватимете наше природне право утворювати душевні спільноти, це не зупинить наше служіння Богу в спосіб утворення душевних спільнот.

Прибічники так званих “традиційних” шлюбів не мають почуватися приниженими, якщо інші люди організують спільне життя на альтернативній основі. Традиційність не може виправдовувати привілеї одних в ущерб правам інших. Не страждайте від втрати привілеїв, краще навчіться ефективно користуватися своїми правами та радіти зустрічі та обміну досвідом з кожною самобутньою особистістю без заздрісного почуття "приниженості".

– Чому, на Ваш погляд, легалізація гомосексуалізму в системі правових відносин є потрібною? Це їх право – нехай. Але скажіть – навіщо це демонструвати? Впроваджувати в систему освіти? Навіщо про це розповідати дітям? Що Ви думаєте, що коли про це мовчати, то вони в жодному випадку не можуть про це дізнатись?

Право – наука про людське самоуправління, що вимагає узгодження бажаного з дійсним. Можливо, ви бажали б, щоб гомосексуалістів не існувало, але вони існують, і з цим треба

рахуватися, як треба рахуватися з існуванням інакодумців, іновірців, із тим, що ви іноді помиляєтеся і маєте грішні бажання, як і я, як і гомосексуалісти, як будь-яка жива істота, крім хіба що деяких сконструйованих нами безгрішних абстракцій на зразок Бога, ідеальність яких ми намагаємося наслідувати. Тож навіть якщо ви видасте закон про заборону гомосексуалізму, цей закон не буде виконуватися, які б карі ви не вигадали. Якщо ви видасте закон про приховування гомосексуалізму, він також не виконуватиметься, бо шила в мішку не сховаєш. Звісно, ви можете не розповідати дітям про таке значуще явище, але тоді на вашій совісті буде гріх введення дітей у невігластво чи навіть в оману, якщо ви раптом почнете розповідати, що гомосексуалісти гірші за інших істот просто через устрій їхніх почуттів. Якщо я воюватиму з людьми, які нічого поганого не зробили, інші цього не схвалять, мені не довірятимуть, моїм ворогам надаватимуть допомогу в захисті від моєї безглуздої агресії, в результаті ця війна вийде мені боком. І захист від безглуздої агресії має священний сенс: розум має захищати себе, послідовно, морально, уникаючи насильства, зупиняти безумців.

На цю тему, до речі, я доброзичливо полемізував з Патріархом Філаретом. Патріарх розповів, що при зустрічах з європейськими лідерами, які визнають пріоритетом людину та її права, завжди нагадує про віру в Бога і твердить, що в Україні ніколи не буде легалізовано одностатеві шлюби. У відповідь я закликав Патріарха не перебільшувати і звернув увагу на те, що Англіканська церква та інші церкви по всьому світу вже вінчають одностатеві пари та посвячують жінок у священники. Патріарх апелював до того, що за віру люди жертвували собою, йшли на смерть і раділи своєму подвигу самовідданої любові. Я поділився своїм досвідом участі у Марші рівності, учасники якого є сучасними мучениками за свої переконання, бо попри напади, кровопролиття, залякування серед них панує атмосфера радості, любові, поваги до інших, віри в те, що права людини понад усе і всі люди рівні у своїх природних правах.

– *Пане Юрій, ви є засновником Української Душевної Спільноти?*

Так.

– *Ви лише засновник Української Душевної спільноти чи виступаєте також в ролі пророка?*

Я заснував Українську Душевну спільноту як релігійну громаду віруючих в найвищу цінність людини на початку століття. Пророками ми вважаємо всіх людей і кожную людину, жодна душа

не позбавлена безпосереднього зв'язку з Богом. Тому я пророк, як і Ви. У Вашому питанні, як і в моїй відповіді, є доля божественної людяності. Хто з людей не заглядає у майбутнє? Бачення перспективи є неодмінною умовою розвитку розуму та душевності, будь-яких людських стосунків.

– Коли і де була заснована Душевна Спільнота?

У вузькому сенсі, про мої душевні спільноти сказано в моїй біографії перед інтерв'ю. У широкому сенсі, душевна спільнота завжди була, є і буде. Вона всюди. І я творю її, засновую її з кожною думкою про Бога, під час будь-якого спілкування з людьми на тему релігійної віри в найвищу цінність людини. Душевна спільнота – це душа, а ми віруємо, що кожна душа безмежна у часі та просторі. Як я вже казав, душевні спільноти у нашій релігії є більш широким поняттям, ніж, наприклад, поняття церкви у християн. Це не тільки будь-яка людина, група людей, людство в цілому, будь-яка фізична чи юридична особа, громада, народ, нація, держава. Душевною спільнотою можуть бути мільярди людей, предків, сучасників та нащадків, які усі разом сприймаються у особі однієї людини – Бога. Є різні способи творення душевних спільнот, від найпростіших до дуже вигадливих. Наприклад, ви можете просто перерахувати подумки, з ким ви чесно ділитеся думками, і вважати однією зі своїх душевних спільнот своє об'єднання, спілкування з цим колом осіб. Підприємець може вважати душевною спільнотою сукупність своїх клієнтів. Я знаю багато способів заснування, творення, розвитку своїх душевних спільнот і постійно користуюся ними заради спільного блага, адже торкання і єднання душ завжди є добром.

– Чи маєте ви свої храми?

Нашим храмом є всесвіт, кожне місце і кожна душа. Наша громада – все людство і кожна людина. У вирішенні практичних питань такий підхід може бути дещо звужений для мінімізації матеріальних витрат, але в принципі це так. Символічно, що отримати доступ до віртуального Храму Божественного Одкровення може кожна людина в кожному місці, де є інтернет.

Комусь може здатися дивним, що якісь нікому не відомі віруючі в найвищу цінність людини претендують на те, що всі люди сповідують “їхню” релігію. Природне питання матеріаліста: хто вони такі, взагалі, скільки їх, що такого вони зробили, щоб вважати мене “своїм”, коли я не хочу мати з ними нічого спільного?! Відповідь проста: наша релігія не з тих, які оволодівають людьми, і

наш Бог нічого не вимагає від людини – він тільки веде діалог з вами у формі висновків з ваших думок та наслідків ваших вчинків. Бог дарує себе всім людям без виключення у формі душі. Всі люди володіють нашою релігією, знають вони це чи ні, згодні вони з цим чи ні – це володіння лише означає нашу неминучу, природну згоду з їхньою доброю волею. Це так, бо ми так кажемо. Бо ми ідеалісти, ми віримо у свої вигадки і з Божою допомогою робимо їх реальністю заради удосконалення вічного всесвіту, його одушевлення і обожнення, і в кінцевому рахунку заради оволодіння ним подібно до того, як він володіє нашими почуттями, заради перетворення людини в єдине священне ціле зі всесвітом.

– Яка кількість послідовників вашого вчення?

Необмежена. За звичаєм душевної релігії слід стверджувати, що ми все людство як одна людина. Якщо казати про матеріалістичний підхід, то в Інституті душевної релігії нас кілька експертів. У мене є десятки знайомих віруючих в найвищу цінність людини, деякі беруть участь у душевних спільнотах, щоправда, не всі, дехто спілкується з Богом самотійно, як буває і з послідовниками інших віровчень. Доводилося чути оптимістичні оцінки про сотні та навіть тисячі віруючих душевної релігії, хоча важко сказати, наскільки вони обґрунтовані.

Насправді, то все матеріалістичні підходи, які мене мало хвилюють, бо для мене все людство як одна людина є моїми одновірцями, продовжувачами вічної традиції людяності, навіть якщо люди наївно відмежовуються від душевної релігії: не будуть же мудрі батьки відмовлятися від дітей, які відвернулися від батьків? Як я вже казав, анімізм лежить в основі людської свідомості, це прабатьківське або, якщо хочете, праматеринське, глибоко архетипічне начало всіх релігій і світоглядів, навіть тих, які проявляють свою душевність у парадоксальному запереченні своєї душевності.

– Чи маєте ви свої ЗМІ?

Душевна спільнота видає релігійний бюлетень “Ідеаліст” та релігійний журнал “Мораль”. Журнал випускається 4 рази на рік, його безкоштовно отримують віруючі на їх прохання. “Ідеаліст” випускається 2 рази на місяць і поширюється через державне підприємство “Преса”, його можна передплатити на будь-якому поштовому відділенні України, передплатний індекс 68183. Вартість передплати на місяць 3 грн 10 коп. Також за передплатним індексом 86685 можна раз на півріччя (до 20 грудня

з доставкою в січні та до 20 червня з доставкою в липні) передплатити книгу «Душевна релігія: священне писання, традиційний устрій, моральний закон і богословська наука релігійної віри в найвищу цінність людини» за 20 грн 28 коп. Це собівартість, я не збираюся заробляти на місіонерстві і, як бачите, проповідую ази духовної автономії, духовної суб'єктності та духовного самозахисту людини, що принципово виключає будь-яку можливість тоталітаризму. Хто розуміє це абстрактне, але дуже сприятливе для саморозвитку віровчення, тому не потрібно якось прив'язуватися до Душевної спільноти чи до мене, бо така людина усвідомлює, що може жити самотійним осмисленим життям, і цим заслужить тільки Боже схвалення. Однак якщо Бог кличе людину до тіснішої співпраці за її за доброю волею у наших добрих справах, я не смію відмовлятися від такого прекрасного дару.

– *Чи офіційно зареєстрована Душевна Спільнота Всесвіту?*

Вона публічно проголошена та діє, і цього достатньо. Якщо казати про інші душевні спільноти, то частина з них діють без державної реєстрації, є зареєстрований Інститут душевної релігії, випускаються зареєстровані релігійні ЗМІ. Бог дав можливість кожній людині створювати душевні спільноти та володіти ними без будь-яких перешкод, поки людина залишається людиною. Ми, до речі, віримо, що під час злих вчинків особа перестає бути людиною і у тій мірі, в якій творить зло, є безумною частиною хаосу недосконалого, неодушевленого буття. Звісно, є проблема в тому, що законодавство України дискримінує одноосібні групи у праві засновувати громадські та релігійні організації. Ми звемо цей гріх держави індивідофобією. Це прояв зневаги до нас, однак нам неважко перетерпіти цей гріх. Як всі ідеалісти, ми потроху воюємо з вітряками, але без особливого фанатизму.

До речі, про фанатизм. Іноді мені здається, що природна рівноцінність одноосібних та масових людських груп у їх здатності до самоорганізації лякає деяких консерваторів більше, ніж одностатевий секс. Вони б скоріше погодилися терпіти гомосексуалізм, ніж одинацтво, настільки бояться уявити себе чи іншу окремо взятую людину самоцінним духовним суб'єктом. Якщо такі люди кажуть мені «ти ненормальний», я сприймаю це як комплімент, бо у страшному сні не можу уявити себе таким, як вони... Хоча ні, чому не можу? Щиро кажучи, я можу бути таким, але дуже не хочу. Бо гидко.

Знаєте, я упевнений, що якщо б навіть держава раптом сповнилася первісно дикої гордині і заборонила діяльність усіх душевних спільнот, окрім самої себе, це стало б лише підставою для багатьох людей переглянути свої відносини з такою державою. Тому наша держава цього не робить. Ми, українці, не самогубці, не дурні та не раби. Ми можемо іноді бути фанатичними консерваторами, але при всіх своїх недоліках український народ відрізняється високою повагою до людської гідності, що й надихає творчих ідеалістів берегти та розвивати український цивілізаційний простір. З Божою допомогою, ми розвиваємося, а отже, Україна буде жити вічно.

Душевні спільноти завжди існували, існують та існуватимуть, бо вони засновуються у спосіб самопроголошення. Ніщо не може заперечити факт самопроголошення, який вже звершився. Будь-яка вигадка про те, що вигадок не існує, є абсолютно такою ж вигадкою, як і вигадки про існування вигадок. Тільки для матеріаліста сказати “це вигадка” означає заперечити існування чогось, і то – поки матеріаліст залишається матеріалістом. Як я вже казав, вірність матеріалістичним принципам є одним з мінливих станів душі, кожен ідеаліст іноді стає матеріалістом, а кожен матеріаліст іноді стає ідеалістом. Не варто піддаватися ілюзіям, ніби боротьба важливіша за творення. Це просто легший шлях, і за його легкості в кінцевому рахунку доводиться доплачувати як за розкіш.

– Чи вірите ви у реінкарнацію?

Я вірю в одушевлення, а це дещо універсальніше поняття, ніж реінкарнація. Хоча ідея реінкарнації теж здається мені прекрасною священною істиною. Ми вважаємо, що людина є досконалою душею, у формі якої Бог дарує себе кожній людині. Душа безмежна у часі та просторі і, відповідно, живе завжди та всюди. Тіло людини – вічний всесвіт, тому не дивно, що кожна душа торкається своїх предків та нащадків. І якщо людина за свої гріхи десь і якось перероджується у тварин, рослин, а то й у пісок чи у порожнечу, такий досвід тільки має укріплювати наше бажання творити добро, бо це єдиний спосіб залишатися людьми.

– За вашим релігійним світоглядом, людина складається з тіла, душі, духу, чи ще чогось іншого?

Людина – це священна і безмежна єдність буття. Цю єдність ми звемо також людяністю, душевністю, ототожнюючи людину та душу. Душевність також можна звати духовністю, але дехто уявляє собі духовність знеособленою, відчуженою від себе та горделиво

«більшою» від себе, богохульно приписуючи власну гординю Богові. Тому для вираження істинної суті духовності ми надаємо перевагу терміну «душевність». Цим ми також дистанціюємося від пропаганди утопій «об'єктивного ідеалізму», який під виглядом «духовності» нав'язує всім однакове механістичне світобачення, не турбуючись про відмінності ментальної і почуттєвої конституції людей і не поважаючи святиню суверенітету особистості тих людей, які мислять, відчувають і діють інакше від подібного суб'єкта «духовності». І тоді це вже не духовність, а гріховність, гріх гордині, який завжди полягає у протиставленні свого чужому. Хай матеріалісти ділять людину на якісь складові з урахуванням тих чи інших прагматичних інтересів, потреб та бажань. Не маю нічого проти і сам нерідко цим займаюся, але досвід поділу, розмежування, подрібнення – це вже не релігія, а філософія, чи наука, чи бізнес, політика або мистецтво. Для віруючого ідеаліста людина єдина і неподільна.

Людина – наше все. І коли я кажу «все», я насправді маю на увазі все-все-все. Нема нічого ізольованого від людини.

– З вашої назви громади випливає, що для вас важливе значення відіграє Душа. Що таке душа за вашим релігійним світоглядом?

Вас навряд чи задовольнить проста відповідь «це я», тому я скористаюся деякими предметними поясненнями, які люб'язно надав Бог у Священному писанні.

Ніхто і ніщо не існує наодинці з собою. Все, що існує в світі: люди, тварини, рослини, предмети – поряд зі своєю тілесною природою, тілесною оболонкою мають душу. Душа – активна безсмертна субстанція. Вона надприродна, неосяжна і безвимірنا зі світу матеріальних об'єктів, але у душі весь сенс існування всього сущого, майбутнє і минуле, символізм і правда, місце і значення носія душі в природі. Ми споріднені з нашими душами. Душа впливає на існування. Душа впливає на життя, на долю. Душа і її носій є одне ціле. Душа – це найвища цінність людини, і її силою є віра. Думки та ідеї, плани та задуми, мрії та знання, любов і пристрасть, терпіння і смирення, фантазія, надія, розуміння і співчуття, все найкраще у моїй свідомості – це душа. Душа людини – це дарунок Божий, прагнення свідомості до досконалості, прагнення одушевляти і удосконалювати матеріальний світ, що відрізняє свідомість від інших матеріальних процесів. І хоча свідомість прив'язана до матеріальних процесів у тілі, недосконала

матерія може бути лише досконалим початком душі. Душа досконала, бо безмежна у просторі та часі й ідеально добра, а свідомість недосконала, як все матеріальне.

– Що відбувається з душею після смерті?

Душа безсмертна. І, оскільки ми ототожнюємо людину з душею, людина є безсмертною. Тіло народжується та вмирає, а душа завжди була і завжди буде, вона не обмежена у часі. Смертність – гріх матерії, її недосконалість. Тіло смертне, але душа – ні.

Отже, нам не треба турбуватися, що буде з душею після смерті. Краще потурбуватися про те, щоб наше вічне життя було якомога розумнішим та щасливішим. А як розпорядитися з мертвим тілом – це вже приватна справа кожної душі, яку всі вирішують на свій смак. Мені, наприклад, до душі кремація.

– Чи вірите ви у рай та пекло?

Як я можу не вірити в пекло, якщо у нашому Священному писанні сказано: «Пекло є казковим місцем страждань, пам'ять про яке дозволяє нам посміхатися над недосконалістю навколишнього світу і з посмішкою терпіти те, що не можна виправити»? Як я можу не вірити в рай, якщо наше Священне писання радить мені поділяти з іншовірцями їх добру віру, а рай як посмертна винагорода за чесноти здається мені доброю казкою, у яку не соромно вірити? Мабуть, я не просто вірю у рай та пекло, а живу одночасно в раю та у пеклі. Раєм є радісне володіння всесвітом, а пеклом – відчуття численних недоліків мого всесвіту і мене самого як всього всесвіту в цілому. І моя душа живиться енергією цих протилежностей, я знаходжу щастя у розвитку, коли я перетворюю пекло на рай для себе і всіх людей.

– Як вам вдається поєднувати релігійну діяльність та діяльність громадського діяча? Де ви берете на це все час та сили?

Бог вчить нас, що з вірою в себе людина здатна творити дива... А якщо серйозно, я прагну не розмінювати життя на дрібниці. Тому мені вистачає часу та сил для реалізації тих проектів, які варті називатися сенсом життя людини.

Наостанок дозвольте подарувати кожній душі такий віршик:

Тобі, душа, бажаю стати океаном,
Умити землю й небо біля горизонту,
Блищати в теплих течіях, як сонце,
Як вітер, панувати над штормами!

Благослови Вас Бог. Щасливо.

Ігор Дмитрук (1988 р.н.) – магістр релігієзнавства, магістр богослов'я. Закінчив аспірантуру у 2015 році по спеціальності "соціальна філософія та філософія історії", есеїст, співавтор книг "Філософія Даосизму та Конфуціанства", "Філософи середньовіччя", шеф-редактор порталу "Філософія і Релігієзнавство" та журналу "Апейрон +". Народився в смт. Млинові Рівненської області.

Богдан Стрикалюк (1984 р.н.) – магістр релігієзнавства, есеїст, православний священник, співавтор книг "Філософія Даосизму та Конфуціанства", "Філософи середньовіччя", головний редактор порталу "Філософія і Релігієзнавство", редактор журналу "Апейрон +". Народився в смт. Головоно Волинської області.

ISBN 978-617-7088-15-7

9 786177 088157

Цей путівник з новітніх та екзотичних релігій, сучасних духовних рухів та нетрадиційних течій допоможе читачу зорієнтуватися в дивовижному світі альтернативних та маловідомих віровчень і культів, які практикуються сьогодні. Книга, яка не має аналогів за неупередженістю та багатством фактичного матеріалу, є результатом кропіткої дослідницької праці Товариства Українських Філософів і Релігієзнавців (ТУФіР), що згуртувалося навколо наукового порталу "Філософія і Релігієзнавство" www.tureligious.com.ua і видана за підтримки Громадської організації "Українська Рада Вільнодумців і Віруючих".